

Wieden, voederen en samen eten

Steunpunt Groene Zorg begeleidt al tien jaar zorgboerderijen in heel Vlaanderen

- ▶ Sinds 2004 nam het aantal zorgboerderijen toe van 130 tot 774
- ▶ Motivatie boeren lijkt op die van vrijwilligers
- ▶ Ze helpen schoolmoeï jongeren en volwassen met een beperking

Jozefien VAN HUFFEL

„Het allervoornaamste is dat je dit graag doet. Dat je graag met mensen van diverse doelgroepen bezig bent en met hen omgaat zoals je dat met anderen zou doen”, meent Rita Peeters. Sinds 2006 al is het veebedrijf van haar en haar echtgenoot in Arendonk ook een zorgboerderij. „Jongeren mag je niet beoordelen op wat ze hebben uitgethaald en mensen met een beperking toon je dat ze evenveel waard zijn als iedereen anders.”

Sinds 2004 worden zorgboeren- en boerinnen zoals Peeters begeleid door het Steunpunt Groene Zorg. In die tien jaar nam het aantal zorgboerderijen behoorlijk toe, van 130 tot 774. „Die groei is voornamelijk organisch. Wij stappen niet op mensen toe, vooral de mond-tot-mondreclame doet haar werk”, zegt Willem Rombaut van het steunpunt.

„Wel is het zo dat wij een veilig kader creëren, waardoor mensen makkelijker de stap doen”, vervolgt hij. „Bij de start overlopen we samen waar de zorgboer allemaal aan moet denken en ook met de sociale wetgeving is alles in orde. Daardoor sluiten zich ook almaar meer partners aan die geen landbouwbedrijf zijn, maar wel aan groene zorg doen.

Ik denk bijvoorbeeld aan maneges en tuinaanleggers.”

De broers Matthias en Jonas Vercammen startten begin 2013 met hun bedrijf in Koningshooikt bij Lier. Ze kweken groenten en brengen die ook zelf op de markt. Luttele maanden later begonnen ze ook met groene zorg, op initiatief van Matthias' partner Evi Van Camp.

„Een vriendin is opvoedster in een voorziening voor mensen met autisme. Vroeger was er een moestuin, maar die verdween door besparingen”, legt zij uit. „De vraag kwam of er elke maandag zes mensen bij ons mochten komen helpen. Aanvankelijk vreesde Matthias dat dit ten koste zou gaan van zijn eigen werk. Ik nam aanvankelijk dus vrijaf op mijn werk. Nu verloopt alles vlot.”

In 2013 realiseerden alle zorgboerderijen samen meer dan 45.000 zorgdagen. Ze ontvingen een brede waaier aan doelgroepen. Zowat de helft van de zorgvragers zijn jongeren die op school, thuis of in een voorzie-

„Een van de gasten praat elders nauwelijks, maar lacht hier de hele dag”

ning problemen hebben. Daarnaast gaat het onder meer om mensen met een psychiatrische problematiek of een lichamelijke of verstandelijke beperking, om ouderen en kansarmen.

Rita Peeters is nu voltijds zorgboerin en ontvangt diverse doelgroepen. „Jongeren die zich binnen de muren van de school niet goed voelen, vinden hier broodnodige ruimte”, zegt ze. „De mensen met een beperking vertoeven dan weer dolgraag in

openlucht en zijn graag met dieren bezig. Ze ervaren dat ze hier iets kunnen. En daar haal ik dan weer veel voldoening uit.”

„Een van onze gasten loopt elders de hele dag van muur naar muur, maar dat doet hij hier nooit. Een andere praat anders nauwelijks, maar bij ons lacht hij de hele dag”, vult Evi Van Camp aan. „De mensen vegen of wieden wanneer ze willen vegen of wieden en rusten als ze daar zin in hebben, maar ze voelen ook goed dat hun werk ons echt helpt. En 's middags eten we samen.”

Volgens Willem Rombaut lijkt de motivatie van zorgboeren op die van vrijwilligers. „Ze willen iets doen voor anderen en de samenleving, of hun vrije tijd zinvol invullen”, zegt hij.

Sinds enkele jaren stippelt een groene zorgraad, waarin diverse types zorgboeren en zorgvoorzieningen vertegenwoordigd zijn, mee de lijn van het steunpunt uit. „Uit het overleg blijkt onder meer duidelijk dat we in de toekomst iets willen doen voor de groene zorgpartners buiten de landbouw”, zegt Rombaut. „In tegenstelling tot de anderen krijgen zij geen kleine vergoeding van het ministerie van Landbouw. We zien in die groep ook het meeste uitval.”

Rombaut denkt dat de sector zeker nog kan groeien. „Maar voorlopig is het steunpunt, bij gebrek aan middelen, een beetje een flessenhals”, zegt hij. „We kunnen de samenwerking veranderen, zodat niet elke zorgvraag via ons passeert. Of komt er meer hulp van de overheid? Vermaatschappelijking van de zorg en kracht geven aan kwetsbare doelgroepen staan hoog op de politieke agenda. Zorgboerderijen bieden een oplossing.”

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Ook in ouderdom schuilt leven in overvloed

„Het klooster glinsterde onder de lentezon, rond het beeld van Sint-Benedictus bloeiden grote rododendrons en in het voorbedenboek in de kerk stonden ontroerende smeekbeden. „De rust van deze plek maakt dat hoop, vertroosting en blijdschap elkaar raken”, zei ik aan de pater. „Ja,” antwoordde hij, „maar wat moet er over tien jaar met dit klooster en deze plek gebeuren?” Er klonk meer dan een zweem van weemoed uit zijn stem.

Het is genoegzaam bekend dat onder oudere religieuzen, zowel diocesane priesters als kloosterlingen, veel stil verdriet leeft. Het vele werk dat zij op latere leeftijd moeten verrichten, tast hun gemoed en hun gezondheid aan. Bovendien voelen ze zich zowat 'de laatsten der Mohikanen'. Ooit maakten ze de tijd van volle kerken, kloosters en seminaries mee, nu leven ze met de angst dat hun generatie straks het licht moet doven. Die zorg vervult hen met twijfel, onzekerheid en soms verbittering. Speciaal voor hen schreef psychologe Ria Grommen een bemoedigende brief die onlangs als boek werd uitgegeven: *Tussen vertrouwen en verwachten. Brief aan (oudere) religieuzen* (Halewijn, Antwerpen, 2014, 80 blz., 12,50 euro).

Imposante kloosters worden ingeruild voor kleine wooneenheden, maar daarom zijn religieuzen niet nutteloos

De auteur putte vooral inspiratie uit haar gesprekken met religieuzen. Ze vulde die aan met inzichten uit de psychogerontologie, de wetenschap die zich bezighoudt met de psychologische aspecten van verouderingsprocessen. Uit de getuigenissen spraken vaak onmacht en vertwijfeling, maar tegelijk ook een sterk verlangen naar bemoediging en een hoopvol perspectief. Net zoals bij ieder van ons veroorzaken een tegenspuiterend lichaam, een brozere geestkracht en een groeiende afhankelijk ook bij religieuzen spanningen en onzekerheid. En ook bij hen doet – misschien nog des te sterker – de vraag op of hun levenskeuze de moeite waard was. Het antwoord op die vraag is niet vanzelfsprekend 'ja', zeker niet in een tijd waarin het sociale draagvlak voor de waardering van een religieus leven ver zoek is. Bovendien werden orden en congregaties bijzonder kwetsbaar. Heel wat religieuzen kunnen de vele taken en engagementen niet meer aan en de weinige jongeren weigeren zich te laten meezuigen in het verouderingsproces van de gemeenschap. Hun roeping en hun verlangens gaan trouwens veelal uit naar andere spirituele invullingen.

Toch schuilt ook in ouderdom nieuw leven, leven in overvloed zelfs. Vandaar dat Grommen op zoek gaat naar nieuwe kansen en uitdagingen voor een authentieke spiritualiteit voor oudere religieuzen – hoewel haar aanbevelingen net zo goed voor leken van toepassing zijn. Gelukkig ouder worden, begint volgens haar met het inzicht dat ouderdom niet zomaar de tegenpool is van wat ooit jeugdig en goed was, maar dat het om een levensfase gaat met weliswaar specifieke beperkingen, maar ook met nieuwe kansen en mogelijkheden. Het is belangrijk dat we onvankelijk blijven voor veranderingen, bij onszelf en in de samenleving, en dat we daar constructief op inspelen. Zo kunnen we de onmiskenbare marginalisering van het religieuze leven als een fiasco ervaren, wat alleen treurnis en verbittering in ons hart oproept, maar we kunnen die ook zien als een kans om religieuze idealen van weleer uit te zuiveren en ze in een heel nieuwe tijd waar te maken.

Zoals ouderen hun leven een nieuwe invulling geven en daarbij gaandeweg uit het centrum van het actieve leven wegtrekken, zo vergaet het ook het religieuze leven in onze contreien. Imposante kloosters worden noodgedwongen ingeruild voor kleinere wooneenheden. Dat betekent evenwel niet dat religieuzen nutteloos zijn, integendeel. Door hun authentieke manier van samenleven kunnen ze voor de samenleving een krachtig en profetisch getuigenis zijn van solidariteit en dienstbaarheid. Mijmeren over hoe het vroeger was, leidt nergens toe. Tenzij naar een diepe nostalgie, maar dat gevoel houdt zelden iemand overeind.„

Zorgboer Matthias Vercammen uit Koningshooikt aan het werk met gasten. © Jacques Van Outryve